

АКАТИСТ СВЕТОМОМ СТЕФАНУ МИЛУТИНУ - КРАЉУ СРБСКОМ

30. октобар / 12. новембар

Кондак 1.

Теби, изабраном неимару светих цркава и манастира Божијих, милосрдном добротвору убогим слугама Христовим и часном владару Србском, молитвени вапај уносимо, и благодатне помоћи од тебе тражимо, да се очистимо од свих грехова и избавимо од свакога зла, како би могли да ти кличемо: Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Икос 1.

Анђели Небески удивљени бише љубављу твојом према Господу Христу, свети краљу Милутине, и широко отвореном десницом твојом, која је на све стране сејала пропадљиво благо, из кога су ницали небројени храмови Божији и манастири, који кроз векове сведоче да је Србин више волео Христа него себе, знајући да је земаљско замалена царство, а Небеско увек и довека. Зато ти кличемо овакве похвале:

Радуј се, милосрдни Анђеле у телу!
Радуј се, неуморни неимару светих храмова Божијих!
Радуј се, поносе Србскога рода!
Радуј се, узданицо наша Небеска!
Радуј се, похвало светих Немањића!
Радуј се, јер си био дом Пресвете Тројице!
Радуј се, јер си задобио скиптар Царства Небеског!
Радуј се, јер си се Анђелима уподобио добротом!
Радуј се, Богољубиви краљу Србски!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 2.

Иако си рођен од знаменитих родитеља, свети Милутине, ти беше васпитаван у страху Божијем и побожности, и младалачка душа твоја је као небо чедна и чиста, анђелски уносила песму Богу: Алилуја!

Икос 2.

Старији брат твој Драгутин устрашен због тога што је насилно отео престо оцу вашем Урошу, сазва сабор у Дежеву и предаде ти краљевску круну, свети Милутине. И ти, иако млад беше, спремно узе на себе велики терет управљања Србском државом, највише наде полагајући на Господа, Кога си непрестано молио за помоћ и утеху. Зато прими од нас ове речи хвале:

Радуј се, славни светитељу међу краљевима земаљским!
Радуј се, јер си Божијим промислом сео на трон Србских краљева!
Радуј се, јер си молитвама светих Немањића укрепљиван у руковођењу отечеством својим!
Радуј се, јер си подражавао Господа Христа смерношћу, сматрајући се последњим слугом Божијим!
Радуј се, јер си вечном животу непрестано тежио!
Радуј се, јер је Господ на тебе изобилно излио благодат Своју!

Радуј се, јер си из светог корена израстао!
Радуј се, јер си у заповестима Господњим ходио!
Радуј се, јер си се украсио милошћу и добротом!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 3.

У то време ђаво донесе латинску јерес и међу Православне Хришћане, јер византијски цар Михајло срамно склопи и потписа унију са јеретичким папом. Али ти, свети Милутине, храбро стајаше на челу Србскога народа, чувајући Веру Отаца, и по Србској земљи из правоверних срца непрестано брујаше анђелска песма: Алилуја!

Икос 3.

Иноверни цар Михајло тада покуша да силом наметне унију у Србској земљи, па чак и да покори и заузме државу твоју, али ти му се храбро супростави са Србском војском, свети Милутине. Господ благослови да твоји војници извојују неколико победа и да се Србска држава прошири према југу, тако да Скопље постаде нова престоница твоја. Зато ти кличемо овако:

Радуј се, јер си храбро одбранио Православље од злосмрадне уније са папом!
Радуј се, јер си сачувао Веру Отаца и чисту је предао нама у наслеђе!
Радуј се, јер си као Исус Навин победнички војевао против непријатеља!
Радуј се, јер је Бог благословио отачаство твоје због чистоте вере твоје!
Радуј се, јер си царујући земаљским, задобио Небеско Царство!
Радуј се, јер си у Богу пронашао ризницу врлина!
Радуј се, јер си народ Србски од свакога зла чувао!
Радуј се, храбри и часни Србски војсковођо!
Радуј се, јер си скиптар царства Србског достојно носио!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 4.

Чувши за ове војне успехе твоје, свети Милутине, цар Михајло лично крену на тебе са великом војском, у којима беше Татара и Турака и других иноплеменика. Међутим, Господ не даде да се изврши зла намера његова, јер он изненада на путу умре, и ти видећи у томе Божију помоћ, запева: Алилуја!

Икос 4.

Међутим, један део византијске војске продужи напад на Србију, али чудом Божијим беху побеђени, јер се сви потопише у набујалом Дриму. А ти, свети Милутине, ободрен тиме, уз помоћ војске брата Драгутина крену још више ка југу дошавши до саме Свете Горе Атонске, и утврдивши нове границе своје, врати се у земљу где пребиваше у миру и благостању. Зато ти овако певамо:

Радуј се, храбри Христов ратниче!
Радуј се, Богонасађена младице милосрђа!
Радуј се, јер си мужевно сачувао Православну Веру!
Радуј се, јер си као и Анђели, непрестано служио Богу!
Радуј се, јер си на Небеса врлинама узлетео!
Радуј се, јер си се показао пун благодати Божије!

Радуј се, јер си удостојен светитељства у Царству Небеском!
Радуј се, јер си отачаство твоје Богомудро ка Господу Христу водио!
Радуј се, заштитниче немоћних и сиромашних!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 5.

Тада бугарски кнез Шишман, љут због тога што си победио савезнике његове који беху са царем Михајлом, крену са војском на Србију. Дошавши чак до архиепископије у Пећи, хтеде да је запали, али већ прве ноћи његови војници видеше велики огњени стуб где силази са неба, из кога избијаху огњене луче и опалјиваху их. Они у страху побегоше, а осокољени Срби, са тобом на челу, свети Милутине, због тога чуда запеваше од радости: Алилуја!

Икос 5.

У великом бесу Шишманова војска повлачећи се запали манастир Жичу. Али ти их, свети Милутине, са Србском војском гоњаше све до самога Дунава. Сам кнез мољаше од тебе мир, што ти милостиво и прихвати, давши кћер своју Ану за сина његовог Михајла, желећи да успостављеним пријатељством осигураш мир у држави својој. Зато ти уносимо овакве похвале:

Радуј се, јер си кроз многе туге и патње достигао у Царство Небеско!
Радуј се, јер ти је Бог свесрдно помагао у борби са иноверним непријатељима!
Радуј се, јер су и војске Небеске ратовале против непријатеља твојих!
Радуј се, Небески изворе који благодат точи !
Радуј се, јер иако богат беше, наследи Царство Небеско!
Радуј се, топли молитвениче за безбројне греше наше!
Радуј се, јер добра дела твоја векове обасјавају!
Радуј се, јер си у вечне житнице небројено духовно благо сабрао!
Радуј се, јер си отечество твоје Небеским путем водио!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 6.

Али победе твоје, свети Милутине, и мудра политика твоја изазваше бес великог татарског кана Ногаја, врховног господара свих бугарских крајева, и он подиже силну војску и пође на Србију. А ти паде на колена, и узнесе топле и усрдне молитве Богу и Пресветој Богородици, да помогне Србскоме народу, вапијући: Алилуја!

Икос 6.

Тада ти посла посланике своје да издејствују мир, али силни кнез татарски затражи од тебе, свети Милутине, као таоца сина твога Стефана, што ти са жалошћу и учини, да би сачувао душу народа свога и слободу његову. Али Господ учини да се он брзо врати теби, јер кнез Ногај погибе у борби. Захвалан Богу што ти је вратио сина, ти га постави за владоца у Зетском приморју, давши му краљевско достојанство. Зато почуј од нас ове речи хвале:

Радуј се, Богом умудрени владару земље Србске!
Радуј се, јер се ниси уздао у силу војске своје, него у свесилу Божију!
Радуј се, јер си покајничким сузама брисао печат греха са душе своје!

Радуј се, јер ти је Господ подарио освећен пород!
Радуј се, јер си мислима непрестано у вечности пребивао!
Радуј се, јер си због тога светлу вечност и наследио!
Радуј се, јер си се Христовом љубављу вечно свезао!
Радуј се, јер си Србско царство врлинама украсио!
Радуј се, јер си Небо Земљи приближио!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 7.

Убрзо после тога ти, свети Милутине, ступи у законити брак са Симонидом, принцем грчком, и од таста свога доби у мираз све до тада освојене јужне крајеве Србске државе. Тако завлада трајни мир између Срба и Грка, и у обема земљама народ радосно запева: Алилуја!

Икос 7.

Али ова женидба не би по вољи многима, а поче се постављати и питање наследника твога, свети Милутине. То све узнемири младога краљевића Стефана, те он подговорен од властеле Србске устаде на тебе, желећи да преузме краљевску власт и престо Србски. А ти тужан, крену пут Зете са војском да угушиш метеж који је настао. Млади Стефан ти се са синовском покорношћу предаде, и ти заблагодари Богу због тога. А ми ти благодаримо овако:

Радуј се, јер си кроз многа владарска искушења сачувао душу своју!
Радуј се, јер си са безбројним видљивим и невидљивим непријатељима за истину војевао!
Радуј се, јер си био обитавалиште Духа Светога!
Радуј се, јер си праведношћу као финик процветао!
Радуј се, јер си се милостињом као кедар ливански украсио!
Радуј се, јер си се љубављу и милосрђем као порфиром обукао!
Радуј се, јер си се за грехе своје усрдно Богу молио!
Радуј се, јер беше у вери Христовој непоколебљив!
Радуј се, јер беше у духовној борби непобедив!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 8.

У почетку ти са Стефаном би у слози, али због интрига многих злурадника, ти се, свети Милутине, толико помете да си га затворио у замак код Скопља, и допустио да га тамо ослепе. Бивши касније послат у Цариград на заточење, Стефан чудом Божијим и помоћу светога Николаја би исцељен и враћен у Србију, и ти обрадован и срећан због тога заједно са њим запева: Алилуја!

Икос 8.

Због зависти ђавола и по слабости људској, ти си свети Милутине, једно време био и у неслози са братом Драгутином. Али после помирења са сином Стефаном, под утицајем свете мајке твоје Јелене и Богомудрог Данила, потоњег архиепискога Србског и светитеља, ти се измири и са Драгутином, и би с њим у љубави до краја земног

живота. Мудро и Богоугодно си управљао државом Србском, као помазаник Божији. Зато ти узносимо овакве похвале:

Радуј се, јер си се смирено измирио са братом својим Драгутином!
Радуј се, јер си мудру и Богољубиву мајку имао!
Радуј се, јер си слушао служитеље Божије, који су те на добро упућивали!
Радуј се, јер си и после великих падова умео храбро да устанеш!
Радуј се, свето чедо свете мајке Јелене!
Радуј се, свети брате светог брата ти Драгутина!
Радуј се, јер си се населио у дворе праведника!
Радуј се, јер си Вишњом благодати осветио храм душе своје!
Радуј се, јер си Божијом светлошћу таму греха из себе изгнао!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 9.

Иако си био господар на Земљи, свети Милутине, ти си знао да над тобом стоји Онај Који господари над свим, па си због тога и ти Њему приносио уздахе, молитве и сузе за сагрешења своја. Јер зли сатана је у теби видео страшног непријатеља, и желео је да те на све начине одвоји од Бога. А ти си, када би погрешо, смерно, као последњи слуга, падао на колена, и Свемогућем Богу молебно појао: Алилуја!

Икос 9.

Безбројна уста оних којима си помагао не би могла да искажу доброту и милосрђе твоје, свети краљу Милутине, и као што се не може избројати песак морски, тако се не могу избројати твоја дела милостиње сиромашнима и убогима. Јер ти си ноћу, тајно, обукавши се у стару и поцепану одећу, и узевши неколико слугу са собом, ишао по краљевини својој, и делио милостињу онима којима је била потребна. Зато те, милосрдни Анђеле у телу, овако величамо:

Радуј се, јер си милосрђем врата рајска отворио!
Радуј се, јер си имао нежно и болећиво срце ка сиромашнима!
Радуј се, јер беше подобан милосрдном Самарјанину!
Радуј се, јер земно богатство за ништа сматраше!
Радуј се, јер си се уподобио купцу многоценог бисера!
Радуј се, јер си осветио земљу Србску!
Радуј се, нови Јосифе, јер си пшеницу гладнима изобилно делио!
Радуј се, јер си кандило душе своје упалио огњем милостиње!
Радуј се, јер си процветао врлинама као плодна маслина!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 10.

Ступајући на краљевски престо, ти си, свети Милутине, дао завет Богу да ћеш озидати онолико црква колико година будеш владао Србском земљом. А пошто ти је Бог подарио да владаш четрдесет година, ти си завет одржао, и сазидао си четрдесет црква Божијих, у којима се и данас, после толико векова, непрестано узносе молитве Богу, и анђелска песма: Алилуја!

Икос 10.

Ти си, свети краљу Милутине, сазидао најпре велики саборни храм у Хиландару, и Божански лепу цркву са болницом у Цариграду, па манастир светих Арханђела у Јерусалиму, и цркву свете Софије у Бугарској, и многе друге цркве и манастире ван отаџбине. А у земљи Србској ти сазида Богородицу Љевишку у Призрену, манастир Грачаницу, у Студеници цркву светима Јоакиму и Ани, па манастир Ариље, и манастире Витовницу, Грнчарицу и Моштаницу, и многе, многе друге храмове и манастире или сазида или обнови. На крају сагради и задужбину своју, манастир светог Стефана у Бањској. За све то саграђено, знано и незнано, ми ти захваљујемо овим речима:

Радуј се, јер си болнице болнима подизао!
Радуј се, јер си хлеб гладнима делио!
Радуј се, јер и син твој Стефан Дечански би убројан међу светитеље Божије!
Радуј се, јер је Господ сачувао мошти твоје целим и целебним!
Радуј се, јер нема места ни краја где ниси цркву сазидао!
Радуј се, јер си светом Стефану Првомученику цркву на Синају подигао!
Радуј се, јер си на месту где је Господ Христос пострадао храм украсио!
Радуј се, јер си Небеским Силама манастир основао!
Радуј се, јер си у Цариграду болницу болнима подигао!
Радуј се, јер си гладне у Цариграду хлебом хранио!
Радуј се, јер си у Солуну Пресветој Тројици храм подигао!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 11.

Као што си мудро и са љубављу водио државу, свети Милутине, ти си са љубављу помагао у вођењу Цркве Србске, оснивајући нове епархије по свој земљи Србској. А због оданости Вери Православној, зле папе те називаху због тога шизматиком, па чак и војску на тебе покреташе, али Господ Христос Кога си неизмерно љубио, ти је помогао да их у рату победиш, због чега си захвално појао: Алилуја!

Икос 11.

А када сит живота дође до старости своје, тело твоје, свети Милутине, задеси љута болест. Павши у постељу и видевши да ти смрт долази, опрости се са свима, заблагодари Богу на свему, и предаде племениту душу своју Анђелима да је Господу понесу. А часно тело твоје би сахрањено у гроб који си сам себи припремио, у храм светог Архиђакона Стефана у манастиру Бањској, где те опојаше многи епископи и свештеници. Силни народ заплака за тобом, добротвором својим, молећи Господа да се смилује на милостиву душу твоју, говорећи ти овако:

Радуј се, владару наш најмилостивији!
Радуј се, јер си апостолском ревношћу чувао Христово учење!
Радуј се, од Бога нам даровани молитвениче за грехе наше!
Радуј се, јер срце твоје беше бездан љубави!
Радуј се, јер са светим царевима Цару Христу предстојиш!
Радуј се, јер си имао Давидову кротост!
Радуј се, јер си имао Соломонову мудрост!
Радуј се, јер си имао побожност као свети цар Константин!
Радуј се, јер си пресветлу лавру првомученику Стефану у Бањској подигао!

Радуј се, јер са Ангелима ликујеш пред престолом Господњим!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 12.

Две и по године по престављењу твојем, свети Милутине, јавише се на гробу твојем чудна знамења и виђења, и када после свеноћног бденија извадише тело твоје из гроба, нађоше га потпуно целим, па га ставише у украшен ковчег и положише у сам храм Бањски, пред икону Господа Исуса Христа, где свакодневно долазише народ да ти се поклати, појући: Алилуја!

Икос 12.

Иако касније свете мошти твоје, свети краљу Милутине, бише однешене услед турске најезде у Бугарску, у град Софију, и ти већ вековима пребиваш као странац у земљи туђој, ми чврсто верујемо да си ти у молитвама својим ка Господу увек са нама, и да непрестано лијеш сузе за грешни и страдални народ свој Србски, не би ли се на пут Божији повратио. Захвални Богу за молитвено заступништво твоје у Царству Небеском, ми ти плетемо венац љубави од ових речи:

Радуј се, јер те и Бугарски благоверни народ достојно молитвено поштује!
Радуј се, јер нам многе иконе твоје по задужбинама твојим благодат точе!
Радуј се, јер си Божијим мирисом омирисао народ Србски!
Радуј се, јер си о небројеним монашким обитељима родитељски бринуо!
Радуј се, Србске Цркве утврђење и заштито!
Радуј се, трпезо дарова Небеских!
Радуј се, смерни и верни поштоваоче Мајке Божије!
Радуј се, јер свете мошти твоје вечношћу миришу!
Радуј се, Небески заштитниче манастира светог Стефана у Бањској!
Радуј се, свети краљу Милутине, велики градитељу Неба на Земљи!

Кондак 13.

О, свети краљу Милутине, светих Божијих цркава задужбинару и топли молитвениче наш пред Господом, прими са љубављу ове молитвене речи наше, и пренеси их пред престо Пресвете Тројице, да се смилује на нас, и опрости нам сва сагрешења вољна и невољна, и утврди нас у истини и правди, како би до краја живота поживели Богоугодно, и чистим срцем непрестано певали: Алилуја!

(Овај кондак три пута, па опет: икос 1. и кондак. 1, па онда молитва, на крају.)

Молитва

О, свети краљу Милутине, светли изданче светородне лозе Немањића, светост си наследио, јер мајка ти Јелена беше света, светост си подвигом и сам постигао, а светост си и породило, јер ти син Стефан постаде свет, и заиста међу светима почиваш. Ти беше краљ Србски који је највише умножио од Бога добијене таланте, јер си највише Богу и вратио кроз неисказану милостињу по свим православним крајевима, и кроз подизање цркава и манастира у најсветијим хришћанским местима и земљама. Господ је рекао: Милостиње хоћу, а не жртве – и ти си Га послушао. Јер срце твоје беше као бескрајни океан испуњено добротом и милосрђем према свима и према свему. Колико си гладних

уста нахранио, колико си болних излечио, колико си немоћних укрепио, колико си тужних утешио. А колико си тек душа обрадовао кроз прохујале векове, које су у црквама, руком твојом подигнутим, Бога доживеле, Небо осетиле, грехе очистиле. И које ће до будућег Века кроз њих Богу долазити.

О, свети Милутине, а да ли смо ми, деца са краја времена, потомци твоји, довољно захвални Богу и теби, за сва дела твоја, за све молитве твоје, за све помоћи твоје?

Јер и ти беше као Господ Твој, Који није имао где главу да склони, и ти не нађе места међу својима, већ те боље други примише, па зато мошти твоје још у туђини пребивају. О, да ли се љутиш на нас због тога? О, да ли нам није добро због тога? Да ли нам због тога пале цркве и манастире по светој Косовској земљи и убијају нас на њој? Да ли смо ми, Срби твоји, попут худих Јевреја, који све пророке своје побише, да ли и ми најбоље своје не требамо, а туђе зло са радошћу прихватамо? Опрости нам због тога, свети краљу Милутине. Опрости и помози да дођемо себи, и цео народ Србски, и свако од нас лично. Јер свако од нас, и сви заједно, смо слични блудном сину, који још није дошао себи. Још смо у даљњој земљи, далеко, далеко од Оца Небеског, Који сузе рони, и чека да се вратимо у загрљај Његов.

О, свети краљу Милутине, клекни пред Господа, ако смо достојни тога, и са сузама Га моли да се пронађемо, да васкрсемо из мртвих, јер крај је тако близу, и време је на измаку. Нека се и на нама покаже чудо Божије, као на покајаном разбојнику, који је свим бићем осетио Бога у умирућем Христу, и из дна душе завапио: Сети ме се Господе када дођеш у Царство Твоје. Нека се и ми као и он преумимо, замрзимо наш прошли грешни живот, и пођемо путем спасења, са дубоком и искреном надом да ћемо и ми чути речи Христове: Заиста ти кажем, данас ћеш бити са Мном у Рају! О, када би се тога удостојили, светим молитвама твојим, свети краљу Милутине, Небо би одјекивало од наше хвале Свемилостивом Богу, Који у Оцу и Сину и Светоме Духу вечно пребива. Амин.

Акатист написао
Мирко И. Нанић